

KÁLVINISTA VILÁG.

REFORMÁTUS EGYHÁZTÁRSADALMI FOLYÓIRAT

Reformáció.

Irta: Dr. Nagy Géza.

Valami boldog diadalézés hullámszik végig a reformáció évfordulóján Krisztus evangéliumi egyházain. A sok ég felé törő zsoltár, az ajkakon felbuzgó hálaadás, az erőshítü bizonyoságtételek és lázas próféciák hirdetik, hogy *ki van víva a győzelem*. Az ostromló sereg, amely olyan sokáig vívta az emberi tévelygések és sötét bűnök fészket, végre a bástya fokára ért. Az előreformátorok kezéből kihullott zászlót Luther erőteljes karral felragadja s felküzdve magát a törésen, kítüzi a vártetőre. Most már ott lobog az a napfényben, semmi gonosz intrika, vallásüldözés és sátáni indulat le nem dobhatja onnan, mert látják, hogy rajta Annak neve van felírva, aki előtt meghajol mind mennyeieknek, mind földieknek, mind föld alatt valóknak térde (Fil. 2. 10.). Mi pedig boldog utódok porba omlunk előtte s mint az első keresztyének az üldöztetés közt, hálaadással zengjük: Christus regnat, Krisztus uralodik

De ez a boldog örvendezés ma már nem elég. Isten nemcsak azért adta nekünk ezt a napot, hogy látásokat lássunk, hanem azért is, hogy ezeknek fényében meglássuk őt s a sötét jelenből hozzá vezető utat. Nekünk ma nem a római egyházat és a mai társadalmat kell idéznünk a történelem ítélőszéke elé, hanem *saját magunkat*. Ha máskor meg tudtunk nyugodni ezen a napon abban, hogy mit *adott* Isten a reformációban, ma már ennél sokkal fontosabb kérdés, hogy mit *akar velünk Isten a reformációban*. Ma nem szabad, hogy beleveessen Isten népe a ~~p~~ros múlt visszaéléseinek és reparációinak ismerteté-

sébe, ma nekünk, mint mindig, az *élő Istennel van dolgunk*. akinek tekintete előtt a jelen, a múlt és a jövő egy pillanat, akinek cselekedetei, az Egyiptomból való szabadulás, a golgothai váltságshalál és a reformáció mind örökzöld, most is ismétlődő tények. A reformáció így nem a múlté, hanem a jelené is, egy most is felhangzó parancs. A szent elégedetlenség s a Krisztusban való megújulás, megszentelődés ma is meg kell, hogy ragadja az egyes lelkeket s mivel Isten a Krisztus által Úr az anyaszentegyház és az egész világ felett, ezeknek a számára is kell keresnünk a megújulást. A reformáció tehát nemcsak egyéni, hanem *egyházi és világ-probléma is*, ami örök feladataival állandó nyugtalanságban tartja a lelkeket, állandó tevékenységre ösztönöz, sokszor fájdalmas meg hasonlításokat, forradalmakat idéz fel, folyton sürgeti a munkát: gyomlálj, irts, pusztíts, rombolj, építs és plántálj (Jer. 1. 10.), de *mindig Isten által, Istenben, Istenért*.

Mikor tehát beszélünk a reformációról, annak egy mozzanatánál megállapodnunk nem szabad, hanem az ő teljes tartalmát, teljes programját kell néznünk. Ma, amikor a protestantizmust az elegyéniesedés, a társadalmat pedig az elhitetlenedés veszélye fenyegeti, nekünk már a „vívódó Lutherrel“ megélni nem lehet. Tisztelet és elismerés adassék neki, azért a megigazulásról szóló evangéliumot napvilágra hozta, de lássuk meg azt is, hogy Isten egy rajtunk túl levő életfeladat betöltésére is elhívott minket. *A keresztyén világnak, írja Kálvin Sadoletushoz, bizonyára magasabbra kell emelkednie, minthogy mindenki a saját lelke üdvösségét keresse és munkálja. A helyes és új élet kiinduló pontja az a kötelesség, mely szerint Isten dicsőségét kell munkálnia.* Ennek felragyogtatása elsősorban a mi életünkben, de azután az egyház berendezésén, funkcióiban és a társadalmi viszonyokban is a genfi reformátor állandó gondját képezte. Van valami lázas türelmetlenség nála is, éppen mint Zwingliben és a kor rajongó prófétáiban, ami a földi viszonyokat, ha kell még erőszakos eszközökkel is, igyekszik átalakítani Isten *törvénye* szerint. Ennek oka pedig nem az a kegyes önzés, amelyik minden áron óhajtja látni már a jelenben magvetésének credményeit,

hanem az élő Isten után való olthatatlan vágyódás. Ő az én üdvösségemet elvégezte, elhívott, szolgálatába beállított. Az ő akarata most már az, hogy ezt a vele való közösséget az ő helyes tisztelete által megőrizzük, illetve, hogy ezt mások számára is hozzáférhetővé tegyük. Isten nemcsak azt jelentette ki nekünk, hogy Ő ki, hanem azt is, hogy hogyan tisztelhetjük őt, hogyan kell munkálkodnunk, hogy ezt a bűnös, hitetlen világot hozzája elvezéreljük.

Ezért a reformáció, *a mi reformációnk egy új közösségképző erőt is* ad a világnak. Keresztyén közösségnek hirdette magát a római egyház is, de egységét csak egyházjogi formulákkal, zsinati végzésekkal és institúciókkal tudta megőrizni. Ez az a mesterkéltségteljes, mechanikus egység, ahol minden egyes része a gépezetnek pontosan teljesíti a maga kötelességét és mégis mihelyt a külső összetartó erő, a pápai hatalom meggyöngyül, mint pld. a renaissance idején, vagy a legújabb korban, egész tömegek fordulnak el tőle közönyös szívvel. Egy másik egység az, amelyik tisztán a Szentlélek működésére támaszkodik s azt várja, amint ezt különösen az angliai quaker mozgalomban láthatjuk, hogy annak ereje a lelkeket *egyenként* ragadja meg és hozza létre az újjászületett lelkek közti egységet, egy olyan közösséget tehát, aminck kiinduló pontja az egyes lélek hite, amaz öntudatos, spontán elhatározása. A közösség itt egy megfoghatatlan és elhatárolhatatlan ébredési mozgalom, amely éppen határozott megjelenési forma és szilárd szervezet hiányában nem tudja Krisztus szellemét a világban megnyugtató módon érvényesíteni. A körülöttünk levő világ t. i. nemcsak egyes emberekből, hanem társadalmi közösségekből is áll (kultúra, állam, munkaközösségek) s ha a keresztyénség ezekkel szemben is hirdetni akarja Isten örök, diadalmas akaratát, neki is organizmusra, *egyházra* van szüksége. Luthert a Lélek sugallatával házaló, rajongó próféta és a társadalom alapjait bontogató parasztlázadás úgyszólván reá kényszerítik, hogy 1527-ben reformációjának végre egyházi formát adjon s a svájciak már egész öntudatosan nemcsak az egyéni, hanem a keresztyén közösségi életet is reformálják. Erre a lépésre pedig nemcsak a világ elleni küzdelem

érdeke, hanem a reájuk bízott lelkek iránti felelősség is vezette őket. A keresztyén élet szempontjából nem közömbös, hogy valaki magára hagyatva, vagy legfennebb egy intim társaságban veszi fel a harcot a kísértésekkel, a hitetlenséggel, a bűnnel, vagy mint egy hatalmas tábor tagja, ahol ha nem is teljesen öntudatos harcosokra — hiszen melyik sereg áll mind ilyenekből? — hanem bajtársi védelemre mindig számíthat. Innen van a gyülekezeti élet fölemelő, hátorító, megtartó ereje, amit egy őszinte keresztyén lélek számára semmiféle más alakulat nem pótolhat.

Ezt a közösségi életet, a reformáció egyházát pedig *Isten alapítja, Isten tartja fenn*. Alapja nemcsak a Péterek hite, hiszen ez hányszor megrendülhet, hanem Az, akiben az Atya ígéretei valóra váltak s aki örökké élő szeretetével, szüntelen esedezésével az Atya előtt (Róm. 8. 34.) övéire gondot visel, őket erősíti, megszenteli. S ennek a közösségnek az összekötő hatalma egy tőlünk teljesen független, felettünk álló, örök, isteni institúció: *az Ige*. Amire a véges emberi hatalom és mulandó intézmények, rendeletek nem képesek, amit az emberi hit és buzgóság csak gyarló alakban és későre tudna megvalósítani, azt ez a felettünk álló hatalom létre hozza. Itt nem arról van szó, hogy az én üdv életemet vagy így, vagy úgy biztosítsam, hiszen azt sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem élet sem halál nem tudják tőlem elragadni, hanem arról, hogy mindnyájan, akiket Isten erre elhívott, *hajoljanak meg egy legfőbb tekintély előtt*, annak támogató, megszentelő erejét ismerjük el, használjuk fel s annak szabályozó hatalma előtt hódoljunk meg úgy magán, mint nyilvános életükben. *Az Ige egyháza, ez a reformáció egyháza!* S ha ezt tudjuk, akkor nem fogunk többé magunk közt éles válaszfalakat emelni szent és gyarló, hívó és hitetlen közt, hanem alázatosan meghajolunk az Ige kimeríthetetlen gazdagsága előtt s mi, akik az Ige közösségét valljuk, ismét azok leszünk, akik voltunk a reformációtól fogva a legújabb korig: *testvérek, atyafiak*. Minden széthúzás és elbizakodottság mellett is egyesíteni fog minket a legfőbb cél: a Mennyei Atya akaratának teljesítése s az a hit, amelyik az ő ígéreteiből táplálkozik,

egyedül a Krisztusra néz, tőle várja az igazi életet.

Allapítsuk meg tehát, írja Kálvin az egyház reformációjáról szóló iratában, *hogy közöttünk szent egység akkor jó létre, mikor azok, kik a tiszta tudományban egyet értenek, Krisztusban eggyé nőnek.* A tiszta tudomány, Isten ígéje tehát az, aminek alapján áll az egyházi közösség s ami *garantálja* azt, hogy egykor az egyház minden egyes tagja öntudatos keresztyénné lesz. Ezt a tiszta tudományt kell a genfi akadémián s később is minden ref. főiskolán a legalaposabb exegézissel vizsgálni, ezt a tiszta tudományt kell a templomokban sokszor a kultusz többi, gyönyörködtető részének a háttérbe szorításával hirdetni, ezt kell egyetemes érvényű katekezisekkel minden egyháztagba gyermekkorától fogva beoltani. Ezért a tiszta tudományért hadat üzen a XVII. sz.-ban az agg Voetius a csírájában levő ideálista filozófiának, ezért elszakad a holland ref. egyház leghűségesebb gyermeke, Kuyper Ábrahám és új egyházat alkot. Nem intellektualizmus, nem orthodoxia ez, hanem ennél sokkal több. Az írás parancsának teljesítése ez: A rádbízott drága kincset őrizd meg a bennünk lakozó Szent Lélek által! (2. Tim. 1. 14.). Felelősségteljes gazdálkodás ez az Igében elrejtett drága mennyei javakkal a közös növekedés érdekében!

És amilyen fontos Isten állandó befolyása a mindinkább megvilágosodó keresztyén öntudat előtt, éppen olyan fontos, hogy az egyház külső berendezkedésében is egyedül az ő akarata érvényesüljön. Az egyházalkotmányi kérdések feszegetését, az egyházpolitikát sokan ma már lekicsinylik. Elfelejtik azt, hogy ezekért a kérdésekért a genfi reformátor milyen emésztő harcot vívott, hogy ezekért Anglia protestánsainak tekintélyes és hívő keresztyén része, a puritánok, száz évnél tovább a vértanúk állhatatosságával küzdöttek. Krisztusnak földi serege: az egyház nem fantóm, nem egy zárt, meghitt társaság, hanem *az Isten akarata szerinti közösség, együttélés nyilvános kiábrázolása.* Itt nincs már többé abszolútizmus, ember uralom, annak határt kell hogy vessen a gyülekezetben levő, *Isten ígéből táplálkozó közakaratt,* itt nem szabad, hogy a megbízhatatlan népszuverénítás érvényesüljön, mint a for-

radalmakban, hanem annak meg kell, hogy legyen a correctivuma, az Irással legtöbbet foglalkozó, az egyház sorsát a maga történeti viszonylataiban szívén viselő *lelki hivatalban*. Ahol e két tényező közül valamelyik hűtelenül teljesíti a kötelességét, ott vagy a hierarchia vagy a demagógia veszélye fenyegeti az egyház életét s ezek ellen éppen a ránk bízott lelkek érdekében fel kell venni a harcot. Ez nem egy egyházi típus féltékeny ápolása, hanem Isten akaratának érvényesítése.

(Folytatása következik.)

Isten országa gyarmatpolitikája.

(Angolból.)

Ebben a mi mai zilált világunkban, amely úgyszólván naponként újabb szellemi áramlatok hatása alá kerül, semminek nem érzi az ember jobban a hiányát, mint egy olyan eszménynek, amely nemcsak önmagában nagy és fenséges, de ereje is van, hogy egységbe tudja hozni a most széthullóban levő erőket, amik nemhogy kiegészítenék, hanem inkább kölcsönösen gyengítik egymást. Ha egy ház önmagában meghasonlik, meg nem maradhat az a ház.

Van-e ilyen eszmény? Erre a kérdésre nem kell messze mennünk a feleletért. A keresztyénség eszményében olyan cél áll a világ előtt, aminek a megvalósítása, sőt már a megvalósítására irányuló törekvés is, összhangot ad az egyes ember életének s így fokozatosan meg tudja teremteni a világ egységét is. S az egyháznak a világ nevelésében és jobbra formálásában az a legfőbb feladata, hogy ezt a központi eszményt, az Isten országát, szemléltesse és megismertesse a kereső, vágyó világgal. Azt ugyan mindenki jól tudja, hogy nincs egyház, aminthogy nincs ország sem a földön, amely tökéletesen az Isten országa képe volna s betöltötte volna annak törvényeit. Am az egyháznak módjában áll s kötelessége is, hogy legalább bepillantásokat engedjen lúceinek abba, hogy milyen lehetne a mennyek országa itt ezen a földön. Az anyaszentegyháznak a maga egészében éppen úgy, mint egyes

helyi gyülekezeteiben, olyan küldetést kell éreznie magában, mintha az Isten országáért küzdő mennyei seregnek előcsapata lenne, vagy mintha gyarmata volna itt a földön a mennyei anyaországnak. A gyarmatok felett rendelkező nagyhatalmak azért szerveznek kolóniákat idegen világrészekben, hogy a maguk kultúráját rajtuk keresztül tudják beárasztani oda. Mi keresztyének Isten gyarmatosai vagyunk, azzal a rendeltetéssel, hogy a földet alkalmassá tegyünk a menny térdhódítása számára.

A látható egyház ennél nem is merhet többre vállalkozni, mert földi kereteinél és adottságainál fogva Isten országa eszményi valóságát teljes mértékben kialakítani a maga intézményes életében nem tudja. De ennek a legalázatosabb beismerése mellett is a másik oldalon ott áll az a vigasztaló tény, — amit adatokkal is igazolni lehet, — hogy a letűnt húsz évszázad alatt semmi más szervezet vagy alakulat annyira nem vitte előbbre az emberiség lelki fejlődését, mint a keresztyénység igazságának és világosságának letéteményese, az egyház. Voltak korszakok az egyház életében, amikor nagyon hűtlennül sáfarkodott, (— ha nem lettek volna, nem lett volna szükség reformációra—), azonban kiemelkedő keresztyén személyiségek vagy kegyes csoportok mindig voltak, még az aránylag legsötétebb időkben is, s ezeknek sikerült a jellem és szolgálat mintatípusát megőrizniök koruk és utódaik számára.

Hogy az egyház — eltekintve emberi fogyatkozásoktól — alkalmas e hivatás betöltésére, annak legfőbb bizonyítéka az az önkritika és belső megújulási készség, amely az időnkénti ferdeségeket és eltorzulásokat meglátta és kiírtotta. A legszigorúbb és legtárgyilagosabb kritika a keresztyén egyház ellen sohasem kívülről jött, hanem mindig belül indult meg. Ez nem azt jelenti, mintha kívülállók nem bírálhatták és támadták volna az egyházat soha; megtették és meg is teszik. Hanem az igaz, hogy ahol tényleg volt vagy van hiba, azt a belülről is észreveszik s mert nekik jobban fáj, nem csak leszólják, de segíteni is igyekeznek a bajon.

A mi református keresztyén anyaszentegyházunknak, a reformáció örökösének, különösen nagyok a feladatai ezen a

téren. Ez a különbség köztünk és a római egyház között. Az utóbbi önnönmagát adminisztrálja, mi Isten országát akarjuk diadalra juttatni. Az a saját kereteit bővíti, szélesíti, gazdagítja, — mi ellenben az egész világ lelki strukturájának felépítésén fáradunk, lelki házzá, szent papsággá, Isten dicsőségére!



AZ IGE FÉNYÉNÉL.

Az egyetlen szolgálat.

Lukács 16:13. „Nem szolgálhatok Istennek és a Mammonnak.“

Az ember tulajdonképpen egy meglepő ellentmondás. Lukács evangelista szerint, aki a názáreti Jézus nemzetségtáblázatában leírja az ősatyák származásrendjét, minden ember Ádámgig vezetheti vissza az eredetét, Ádám pedig az Isten fia. Tehát minden Ádámtól fajzott ember az Ádám fia, és Ádámon keresztül az Istené.

Ádám fia, a földi ember, egy múltó semmi, földből való lény, földhöz kötött étellel. Mégis, ugyanakkor Isten fia, akiben ott él az igazi, olthatatlan, mennyei fényben ragyogó isteni szikra, s ennek a két végletnek az állandó összeütközése az oka, hogy olyan szegények és nyomorultak vagyunk, mikor olyan boldogok és dicsőségesek lehetnénk.

Mindenki olvasta Jókai szépen folyó, édesszavú meséit. Milyen érdekesen jellemzi története hőseit. Az egyik olyan, hogy büszkén és örömmel tekintünk rá, büszkén, hogy mi is ugyanahhoz az emberfajtához tartozunk, örömmel, hogy vannak ilyen tiszta, nemes jellemek a világon. De egy lapot fordítunk s ott már egy rettenetes alakot mutat be a mesemondó, álnok, rosszindulatú, fekete lelkű, érzéki, bűnös figurát, aki ravaszúl kuszik aljasságai utján a gonoszság sarában — utálatos, undorító féreg. Csak arra méltó, hogy rátiporjunk és porba zúzzuk. Pedig hát anatómiaiilag, testformák tekintetében, hús, véralkat szerint egyfélék, mégis az egyik tiszta és szent, a másikat ördögién vaddá és átkozottá tették a bűnök.

És nem érezzük-e sokszor, hogy mindannyiukban van valami, ami a két alak közül az egyikkel lényegrokon és ugyanakkor van valami, ami a másikkal testvér? Van bennünk valami tiszta, jó, lelki, szellemi emelkedettség, mely a magasságok felé vágyik — és Isten legyen irgalmas nekünk, van bennünk valamit alantas, ami lefelé húz, kemény fogással

szorít, érezzük, hogy ez nem a mi igazi lényünk, ez egy idegen erő, ami az iszapban szeret heverni, de néha úgy elfáraszt a szorítása, hogy szinte jól esik leülni mellé, elnyulni, megpihenni abban az iszapágyban, amit ő annyira kedvel s aminek a langyos puhaságát olyan csiklandozó csábítással súgja a fülünkbe.

Naponta és percenként viaskodik bennünk ez a két erő: a hatalmas, a felsőbbrendű, — és a konok, makacs alsóbbrendű. Ide és oda löknek, a jellemünket furesa mozaik darabkákká törik: erényekké, amiket minduntalan elejtünk és bűnökké, amikről szeretnénk, ha nem lennének bennünk.

Földből valók és földiek vagyunk, ez a tragédiánk.

Valami azonban szüntelenül tiltakozik bennünk az ellen: „Nem, nem lehet a tragédiánk, hiszen Isten gyermekei vagyunk, Isten eljegyzett, elhívott, elválasztott magának!”

Olyan küzdelem ez, mint mikor a hullám a viharzó tengeről feldübörög a partra, megtörik a hullámtörőn, visszazudul a mélybe, — újból felesap, tajtékszik, porrá zúzódik, később lecsillapul és békésebben hintál, de nem pihen meg soha, egyetlen percre sem.

Most akkor, aki emberileg gondolkozik, azt mondja, hogy a legjobb úgy venni a dolgokat, ahogy vannak. Kiegyezni ötven százalékra, alkalmazkodni a körülményekhez. Ami felfelé emelkedik bennünk, szolgáljunk vele az Istennek, ami földi, azzal viszont hadd hódoljunk a világnak. Hanem az Isteni parancs a Krisztus ajkán azt mondja: „Legyetek tökéletesek, miként a 'ti mennyei Atyátok tökéletes.” Ez pedig hadüzenet a megalkuvás ellen. Isten jogai nem olyan jogok, amik felett mi emberek tárgyalásokba bocsátkozhatunk akárkivel is, amikből leengedhetünk és elalkudhatunk. Mi csak Istennek tartozunk, de neki aztán mindenünkkel tartozunk és ha másnak csak egy maréknyit is adunk az övéből, már megcsaltuk az Istent.

Igy kell érteni azt, hogy senki sem szolgálhat két úrnak. Nem szolgálhatunk Istennek és a Mammonnak.

A mammon egy bálvány neve. A megszemélyesített gazdagságé. Innen van, hogy mikor a Mammont emlegetjük,

mindig a pénzre gondolunk. Mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, mért tulajdonít Jézus ekkora hatalmat a Mammonnak, hogy mint Isten legveszedelmesebb ellenségét említi az Igében? Itt tulajdonképen Isten és a romlott világ állanak szemközt. Nem az egész teremtett világ egyfelől, s Isten mint világfeletti hatalom másfelől, hanem Isten lelke, amely áthatja a világot s a világnak az a része, amely dacol ezzel a lélekkel. Amelyre nézve a Szentírás több helyen azt mondja, hogy akik igazán a Krisztuséi, azok idegenek, jövevények, zsellérek benne csupán. Hogy ennek az Istentől elfordult világnak mi minden tartozik a kötelékébe, azt határozza meg a Mammon. Van egy régi mondás, *pénzért mindent meg lehet venni*. S ez igaznak is látszik. Pénzért lehet venni hivatalt, elismerést, barátokat, népszerűséget, pompát, jóllétet. Hát ami így eladó és anyagiakért megkapható, afölött uralkodik a mammon. Csakhogy az ő áruai között csak vásári cikkek vannak: festett gyöngyök, üvegékszerek, látszat-csecsebecsék, csalóka cifraságok. Igazi érték, Isteni érték csak Istennél van, s ennek nincsen ára. Illetőleg van, de az az ár nem a mi zsebünkől fizetődik ki: aranynál és ezüsthöz is drágább, a Jézus Krisztus vére.

Arról van szó tehát, hogy a kettő között válasszunk és hogy ne legyen megalkuvás a választásunkból. Erről a kérdéstről nem könnyű beszélni, mert van-e ember, aki még sohasem alkudott meg, sohasem alkalmazkodott a körülményekhez?

De viszont éppen ezért kell beszélünk róla: hogy ne alkudjunk meg többet, hogy a megalkuvás politikáját kiküszöböljük az életünkéből.

Azt, hogy senki sem szolgálhat két úrnak, úgy szokták beállítani, hogy vagy az egyiknek, vagy a másiknak szolgáljon az ember. A Mammonnak való szolgálat azonban csak lehetőség, de nem megoldás. A három eshetőség, amire emberileg gondolni lehet, hogy tudniillik vagy kizárólag Istennek szolgál az ember, vagy megalkuszik Isten és a Mammon között, vagy csak a Mammonnak szolgál, *kizárólag egyetlen egy módon oldható meg: Istennek szolgálni!* A kiegyezés éppen

olyan rossz, mint a Mamonnak való behódolás.

A megalkuvás nélküliség tehát nem jelenthet számunkra mást, mint azt a követelményt, hogy egészen Istennek adjuk oda magunkat.

Itt azonban két félreértés fenyeget. Az egyik az, hogy azok, akik Isten szolgálatára szentelték oda magukat, mindazt, ami a világban idegen tőlük, megvetik, elzárkoznak előle, körülbástyázzák magukat. De ez a remete keresztyénség majdnem, vagy éppen olyan rossz, mint a megalkuvás, mert a tehetetlenségünk beismerése s ráhagyása a világra annak, hogy folyjanak a dolgok, ahogy akarnak, mi szemet hunyunk.

A másik félreértés az, hogy a világ banális jelszavai, társadalmi nézetek, felületes irányzatok tévedésbe ejtenek. „A nép szava Isten szava“ mondás tévhitében azt hisszük, hogy Istent szolgáljuk, mikor tulajdonképpen a Mammon csöcseléke ragad. Jeremiás pacifista volt, mikor egész Izrael harci lázban dühöngött és vérért kiáltott s Jeremiást bebörtönözték, mint bazaárulót. Pedig Jeremiás szolgálta Istent, nem a bebörtönzői.

Bele kell avatkoznunk a világ dolgaiba és ügyeibe. Jézus is leült a kánai menyegző vendégei közé éppen úgy, mint a bűnösök és megvetettek közé azért, hogy megmentse őket. Aki bűnös, nyomorult, veszendő, az mind a Mammon világának áldozata, akit nem szabad a sorsára hagynunk, hanem meg kell mentenünk.

S hogy el ne tévelyedjünk, a Krisztusra bízunk magunkat. Igaz, hogy a bűnök kísértenek, de benne őrizőnk van. Igaz, hogy méltatlanok vagyunk, de Krisztus mindenkit méltóvá tesz magához. Tulajdonképpen ezen fordul meg minden. Azon, hogy mi a Krisztus megváltottjai vagyunk.

Ha Krisztus vállon ragad, ha kézen fog: menjünk vele. Az az úr, akit szeretünk, a Krisztus kell, hogy legyen — a Mammont gyűlölnünk kell. Nem lehet két Úrnak szolgálni, Istennek és a Mammonnak. Más urat, mint Istent, sohase szolgáljatok; s akkor megértitek majd, mi a gyönyörúsége az Ő igájának — s mi a mélysége, magassága, szélessége és hosszúsága az Isten jóvoltának.

M. A.

Református leányszövetség. Kolozsváron a református nőszövetség után a közelmúlt napokban nagy érdeklődés közben megalakult a református leányok szövetsége, melynek elnökéül Nagy Ilonkát, ügyvezető elnökéül Borsay Esztert, titkáraivá Brandt Laurát és Nagy Rózsát választották meg.

Közgyűlés. Az erdélyi ref. egyházkerület ez évi közgyűlését nov. hó 24-re hívták össze Kolozsvárra. A közgyűlés programjának kiemelkedőbb pontjai a püspöki jelentés, a lelkész-szentelés, a kerületi főgondnokok megválasztása és az egyh. ker. nőszövetség megalakítása lesznek.

Egy kálvinista politikus. A református világszövetség hágai konferenciáján érdekes és megragadó előadást tartott Slotemaker de Bruine holland munka- és iparügyi miniszter. Mint volt theologiai tanár, alaposan ismeri az egyházi viszonyokat és szempontokat, mint államférfi pedig tisztában van a politikai körülményekkel. Nem tartja ugyan magát politikusnak, tehát nem azért miniszter, hogy politizáljon, hanem mert hazájának szüksége van rá s ő úgy akarja hazája javát szolgálni, hogy Istennek szolgál. Szerinte a politikának, mint önálló államfenntartó tudománynak és ténykedésnek

nincs létjogosultsága: a keresztyénség hivatása, hogy politikát szabjon és államéleteket irányítson. Eppen ezért helyesnek tartja a Hollandiában ismeretes irányzatot, hogy egyházak politikai pártok is legyenek, bar Hollandiában sok veszedelmet rejt magában a szétluzás és eltagoltság. Mind politikai, mind társadalmi tekintetben károsnak tartja a vallási semlegességet. Legalább is azt a formáját a vallási semlegességnek, amelyet Európában értenek az alatt, ahol tudniillik abszolút közönyt mutatnak vallási kérdésekben a politikai és szociális szervezetek. E téren az az ideális vallási semlegesség, amit Amerika és Anglia mutat fel, ahol abban az értelemben semlegesek, hogy egymás vallási meggyőződését nem háborgatják, de viszont még kommunista gyűlést se nyitnak meg zsoltárének és ima nélkül. A munkásszervezetekre nézve is azt szeretné az egyház feladatává tenni, hogy ne idegenkedjék tőlük és ne harcoljon ellenük, hanem beléjük hatolva, ragadja kezébe az irányításukat. — Az előadás élénk vitát eredményezett. Az egyház politikai szerepe tekintetében a skótok, a szakszervezetekkel szembeni magatartása kérdésében a németek aggodalmaskodtak. Az előadó zárszavában kijelentette, hogy tuda-

tában van a gyakorlati neléz-
ségeknek, de fenntartja azt a
nézetét, hogy evangéliumi ala-
pon állva az egyháznak joga
is, kötelessége is a politikában
és szociális mozgalmakban való
vezető szerep.

**Reformátusok Jugoszláviá-
ban.** A jugoszláviai ref. egy-
házmegeye a legkisebb a béke-
kötés következtében létrejött
utódállami ref. egyházak kö-
zött. Összesen csak 53 ref. gyü-
lekezetet foglal magában, ezek
sem tiszta magyar gyülekeze-
tek, bár a többségük az, van
közöttük német, két cseh, egy
horvát gyülekezet is. Ezek
azonban mind példás békesség-
ben és testvéri szeretetben él-
nek egymással és munkálkod-
nak Isten Országáért. Az
egyetlen horvát gyüleket (Tor-
dince) utolsó maradványa an-
nak a 27 horvát ref. gyüleke-

zetnek, melyeket még a refor-
máció első századaiban Sztá-
ray Mihály, Szegedi Kiss
István s mások alapítottak. Az
egész egyházmegeye három egy-
házkerületből van lekapcsolva.
Az egyházmegeye jelenlegi,
most választott esperese Ágos-
ton Sándor, feketehegyi lel-
kész, főgondnoka dr. Kurz
Henrik, cservenkai ügyvéd,
mindketten nagy odaadással
vezetik az egyház ügyeit. Az
egyháznak legnagyobb büszke-
sége a feketehegyi árvaháza,
melyet évi 200.000 dinár (600
ezer lei) költséggel egészen
közadakozásból tartanak fenn,
s melyet nagy szeretettel vesz
körül az egyház minden lelké-
sze és tagja. Komoly, öntuda-
tos munkára való törekvés jel-
lemzi az egész jugoszláviai ref.
egyházat, s e tekintetben mi
sokat tanulhatunk tőlük.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Makkai Sándor: Az elátkozott óriások.

Makkai Sándor erdélyi református püspöknek ez a leg-
újabb kötete nyolc előadást tartalmaz, amelyek először a
kolozsvári református Nőszövetség estélyein hangzottak el,
ez év januárjában. Később a szerző püspöki vizitációk alkal-
mával Erdély több városában is tartott előadásokat úgyana-
zokról a témákról. Az előadásoknak Kolozsváron is, a többi
helyeken is rengeteg hallgatója volt s a hallottak heteken át
képezték beszélgetések és építő vitatkozások tárgyát. De a
legfontosabb a dologban az, hogy nem csak a szakmabeliek,
az egyházi alkalmazottak és munkások, foglalkoztak az elő-
adásokban felvetett problémákkal és kérdésekkel, hanem olya-

nok is, akiket a közfelfogás általánosságban inkább távolállónak tekint a vallásügyektől. A kolozsvári közönség soraiban a theologiai istentiszteletek és estélyek rendes látógaatóin kívül seregével bukkantak fel idegen arcok, részint egészen idegenek, részint olyanok, akiket a társadalmi élet sokadalmaól jól ismerünk, csak az Isten számolyánál látunk ritkán. S ne higye senki, hogy csak dívatból jöttek, mert a püspököt illik meghallgatni a bon ton szerint. Talán az első előadásra azért jöttek még, mert tényleg így fogták fel a dolgot. De a második napon már valami egyéb húzta őket. Magam hallottam a konkrét és kézzelfogható tudományoknak egy tudós gyakorlati művelőjét, amint a lelkesedéstől izzó szavakkal bizonyítgatta, hogy minden ismerősét rá fogja beszélni az előadássorozaton való részvételre, mert életbevágó és lélekrázó dolgokról van szó.

Most aztán megjelent a könyv. Mindenki olvashatja. Szükség is volna rá, hogy mindenki olvassa. S aztán alkalmazza magára a megállapításokat, amiket olvasott. A magyar nyelvű református irodalomban kevés olyan személyhezszóló könyv van, mint ez.

Mikor az újságok először meghirdették az előadásokat, a címek után megpróbáltam magam elé tervezni, hogy mi fog kibontakozni belőlük. Azt hittem, hogy sikerült is kitalálnom. Így például az első előadás „Elátkozott óriások“ címe után bizonyosra vettem, hogy a Mózes I. könyve 6. részének a négy kezdő verséről fogok hallani valami szépen cizellált és sok szónoki fordulattal ékes elméledést. Valaha régen, Nőé korában, Istenfiak és emberleányok összeházasodásából lettek a Nefilim óriások, ezek voltak a hősök, akiknek híre volt szerte a világon azokban az időkben. Gondoltam, ez olyan téma, amiből egy esztéta, író és erőteljes szónok, olyan mint Makkai Sándor, roppant érdekes és élvezetes építelőadást konstruál élénk. — Hanem az előadásban egészen mást kaptam. És ez a jellemzője az egész műnek. Mást ad, mint amire a felkészült várakozás berendezte magát. Mást ad, mint amit a berendezkedett és elintézményesedett vallásosság ideológiája előfeltételezne. Sőt mást ad, mint amit a címek megígérnek. Ezekből a címekből, hogy „Az elátkozott óriások“, „Főlszabadító kötelékek“, „Evangéliumi lakástörvény“, „Szomorú lakodalom“, vagy „A kicsorduló pohár“, — az ember egyháztársadalmi helyzetképekre, valláserkölcsi tájrajzokra következett, ezek helyett azonban három portrét kap. Ugyanazt a három portrét az egész előadássorozaton végig. Ez egy kevésse egyhangúnak tetszik így hallomásra, de mégsem

unalmas, mert egyfelől mindig meglepő újabb vonásokkal egészíti ki a fotográfiákat, másfelől pedig érdekfeszítő személyes ügy. Ugyanis a három portré a hallgatót, (vagy ha a könyv olvasóira gondolok, akkor az olvasót) ábrázolja. S a vonások olyan élesek, hogy nem lehet letörölni és nem lehet letagadni a hasonlóságot. Az első portré azt ábrázolja, hogy az előadások mélyen tisztelt hallgatója (vagy a könyv nyájas olvasója) milyennek képzei magát. A második megmutatja, hogy milyen a valóságban, a harmadik viszont megfesti, hogy milyennek kellene lennie, ha komolyan venné, hogy ő evangéliumi keresztyén, Krisztus követője, Isten gyermeke.

Az evangélium „örökkévaló újszerűségé”-nek tolmácsa ez a kis kötet. Megmutatja, hogy az evangélium igazságait nem lehet kinőni, nem lehet túlhaladni, nem lehet leembesíteni. Se egyén, se társadalom, se egyház nem vehet eleget az evangélium teljességéből, hogy még többet ne kelljen hozzávennie Istennek ebből a kegyelemforrásából, — s nem adhat eleget magából, hogy még alázatosabban és jobban oda ne kelljen adnia magát az evangéliumnak.

Örömmel kell üdvözölnie református anyaszentegyházunknak ezt a könyvet. Igazságot keres és Istenre mutat, Krisztushoz útal megújulásért és ezzel feltárja a célhozérés útját. Ne hiányozzék ez az útmutató egyetlen öntudatos kálvinista keresztyén olvasmányai közül sem!

Maksay Albert.

